

Jan Amos Komenský u nás a v nás

RUDOLF ŠRÁMEK

Předneseno na slavnostním shromáždění Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity dne 29. 3. 2016 u příležitosti Dne učitelů a zahájení oslav 70. výročí založení fakulty.¹

I

Přiznám se, že jsem byl překvapen, když jsem byl požádán, abych na dnešním shromáždění pronesl projev. A bylo mně naznačeno, že by to neměl být projev leckjaký, ale slavnostní. Téma že si mohu vybrat. Však prý vím, co se na Den učitelů a k tak významnému výročí naší fakulty bude hodit.

Nebudu snášet výběr informací o okolnostech vzniku fakulty, o peripetiích jejího vývoje ani o tom, že si vydobyla v sestavě Masarykovy univerzity stabilní místo a mezi stejnými fakultami v Česku v určitých směrech prestižní postavení. Odvážím-li se však pronést jistý pohled dopředu, tedy na dráhu dalších 70 let, učiním tak spíše jen náznakem a skrytě, spoléhaje na to, že všichni víme, že myšlenka může vyvolat přemýšlení. Mým přáním je, abyste se mnou přemýšleli. Záleží jen na tom, zda takový proces chceme podstoupit a zda v něm najdeme něco obohacujícího. A najdeme-li, smím se pak nadíti toho, že jste v mých slovech postrehli příznak slavnostnosti.

Mám svůj obřad, který vlastně určil základní téma mého vystoupení. Kdykoli totiž vstupuji historickými dveřmi do fakultní budovy a absolvuji deset schodů do přízemí, téměř vždy se – byť jen krátce – zadívám na sochu Jana Amose Komenského. Stvořil ji Vincenc Makovský v roce 1942 a svým ideovým významem se řadí mezi díla, která v tehdejší velmi tíživé situaci povzbudivě odkazovala na dějiny a sílu českého národa (Seifert, Halas, Fučík, odkazy na B. Němcovou, orchestrální skladba *Památce Lidicím* napsaná roku 1943 B. Martinů v americkém exilu atd.). Makovský obdařil tvář Komenského skloněnými očima. Není to výraz beznaděje, ale obraz smutného soustředění duchovního člověka hledícího na svět plný zmaru a nejistot, člověka, který musel prožít obtížný a bolestný život. Je to ale zároveň obraz člověka, jenž se i přesto dovede povznést, vidět naději a věřit ve spravedlnost, řád a dobro.

¹ O vzniku pedagogické fakulty se jednalo už při přípravě zákona o Masarykově univerzitě. Nicméně fakulta sama byla zřízena až v roce 1946 a jejím prvním děkanem se stal prof. Fr. Trávníček. Fakulta pak rozšiřovala personální obsazení stejně jako rozsah činnosti. Tak bylo např. zřízeno i dálkové studium pro učitele v činné službě. Avšak r. 1953 byla fakulta vyčleněna z rámce univerzity a změněna na Vyšší pedagogickou školu v Brně a později (r. 1959) na Pedagogický institut v Brně. Teprve v roce 1964 došlo k jejímu obnovení jako Pedagogické fakulty tehdejší UJEP (nynější MU). (red.)

II

Jak je vám jistě známo, jméno *Komenský* se stalo u nás i v kultivovaném zahraničí symbolem pedagogiky. Patří přece „učiteli národů“. Dříve než si všimneme vlastností, které podle našeho mínění a zkušeností v této poněkud zúžené symbolice nezaujímají vždy potřebnou hodnotovou pozici, chtěl bych obrátit pozornost na tři zajímavosti, které jsou spjaty s příjmením *Komenský*.

1. Vedly se a částečně ještě vedou diskuse o tom, kde se *Komenský* vlastně narodil. Že se tak stalo v obci *Komňa*, dědině 5 km jihozápadně od Bojkovic, soudí se podle toho, že přídatné jméno ke *Komňa* zní *komenský*. Pojmenovací motiv příjmení by tedy byl „původ odněkud“. Ale bylo by zbytečné tento motiv uplatnit v místě samém. V Komni je přece každý obyvatel *komenský*. A proto převažuje jiný – a z mého odborného hlediska správný názor, že *Komenský* se narodil jinde, a to tam, kde jeho otec přišel z Komni byl *člověk komenský*, nikoli místní. Mohl to být Uherský Brod, ale také Nivnice.
2. K tomuto typu výkladu máme u nás doložen ještě jeden skvělý případ. V Hodslavicích jižně od Nového Jičína se narodil Otec národa František Palacký. A příjmení jeho předka zní *Palacký*, protože přišel z blízké vesnice *Paláčov*, k jejímuž názvu zní přídatné jméno spisovně sice *paláčovský*, ale v místním nářečí *palacký*. – Jak ještě uslyšíme, mezi *Komenským* a *Palackým* existuje důležitá spojitost, o které téměř nikdo neví, ale kterou se pyšní můj vědecký obor onomastika.
3. Dnes má příjmení *Komenský* jen velmi malou frekvenci. Je doloženo jen 15 jeho nositelů, kteří žijí pouze v Ostravě, Frýdku a Frýdlantu nad Ostravicí. Jestliže by to byly rody místní a staré, mohlo by jít o emigraci protestantů z východní Moravy do nábožensky tolerantního Slezska. Vždyť na Těšínsku od dob ohlasu Lutherových dodnes působí Slezská církev evangelická augšpurského vyznání. – Rodné jméno Amos nese u nás 28 mužů, z toho 10 v Brně a 7 v Praze.

III

Ale vraťme se k nositeli tohoto příjmení, k „Učiteli národů“.

Je úžasné, jak u *Komenského* splývají koncepty filozofické, teologické, vědecké, pansofické, umělecké v jeden ideový celek. A nejen ideový. Vyniká na svou dobu mimořádnou tematickou mnohovrstevnatostí charakteristickou pro vědu a kulturu až století pozdějších. Tento celek je *Komenskému* mohutným zdrojem a východiskem jeho konceptů nejen pedagogických a etických, ale i jazykovědných, literárních (psal i básně a překládal) i myšlenek o encyklopedickém shromáždění všech známých faktů a všeho, co bychom dnes mohli shrnout pod obraz kvalitního života společnosti. Arne Novák ho proto právem také nazývá „největším Čechem po Husovi“, „zakladatelem nového školství“ a „dovrшитelem křesťanského humanismu“, „obhájcem duchovního a mravního řádu“.

V r. 1935 byl nalezen kompletní rukopis *Komenského* spisu *Všeobecná porada o nápravě věcí lidských*. Je v něm přímo revolučně modifikováno to, co platilo ve

filozofii a v tehdejšímu pojetí poznávání světa za dané a neměnné, totiž novoplatonské dělení světa na čtyři etapy od světa možného až po svět padlý. Komenský zbořil toto pojetí tezí, že tím svět nekončí, ale že se stává vzestupnou linií prostřednictvím tří veličin:

- lidské dovednosti a vzdělání;
- mravnosti;
- světa duchovního.

1. Všimněme si, že na první místo této triády Komenský umístil lidskou **dovednost a vzdělání**, což byl v jeho době krok neslýchaně odvážný a nový. Vyústil v Komenském jako zakladateli nového školství, jehož myšlenkový svorník obsahuje rovněž něco, co bylo do té doby neznámé – respekt k dítěti, k jeho přirozenému vývoji a k rozdílům mezi nimi. Komenského *Janua linguarum reserata* neboli *Brána jazyků otevřená* otevírá pak nový obzor poznání, nový rozměr vzdělanosti. O zakladatelském významu spisů didaktického zaměření ani nemluvě.

Sledujeme-li dnešní diskuse o „dovednostech a vzdělání“, abychom použili slov Komenského, vidíme, že by se jejich účastníci mohli v odvážnosti a novosti myšlenek u učitele národů leccemus přiučit. Hlavně pokud se smyslu, ucelenosti a systémového pojetí koncepcí týče. Může nás jen těšit, že dlouhodobé záměry naší univerzity i fakulty na léta 2016–2020 takové prvky v sobě nesou.

2. Kategorie **mravnosti**, která v Komenského systematice hodnot má obzvláště vysoký statut, je u Učitele národů organickou, integrální složkou jeho názorů a postojů filozofických, pedagogických, literárních i teologických. Ve všech podobách jeho myšlenkového obzoru a tvůrčího světa tvoří etický aspekt široce chápaný, většinou explicitně vyjádřený, jindy jen inherentně přítomný příznak. Je dobře charakterizovatelný lapidárně stručnými Komenského vlastními slovy: „Milujte dobro, zlo mějte v nenávisti a uplatňujte právo.“ Důkaz o tom podal Komenský svým vlastním dílem a také životem.

Pohled na autora tohoto axiomatického vyjádření se však během doby bohužel zúžil na problematiku povýtce jen pedagogickou a didaktickou. Mělo by nás znepokojovat, že etický rozměr Komenského díla, tak zásadní pro souvislosti výchovy a vzdělávání i vzdělání a chování, v současném společenském povědomí i občanském uvědomění příliš nezakotvil a je vytěsněn téměř na samý jejich okraj. Jaký druh a jaký stupeň respektu k etice prokazují např. ti, kteří jsou odpovědní za vývoj naší současné společnosti? Jak se stalo, že aspekty etiky jsou – a to dokonce i ve formulacích cílů školní výchovy – podřízeny kalkulům společenského uplatnění a úspěšnosti místo toho, aby byly přítomny jako jejich všeobecně ceněný obecný rámec a jako znak jejich způsobu realizace? Jak to, že hřivna, která byla Komenským do národa vložena, přináší tak podivné výsledky? Nebyla by tu – aspoň z hlediska vědeckého poslání vysokých škol – potřebná nějaká podrobná objektivní analýza etického stavu společnosti v podobě odvážné doktorské, raději habilitační práce?

3. Poslední veličinou v oné triádě je **svět duchovní**. Tento svět byl Komenskému přímo bytostně, niterně blízký. Lze říci, že duchovní svět byl určující formou a způsobem jeho vidění světa, jeho „přemýšlování“ o životě a také ideovým pozadím jeho názorů pedagogických.

Komenský vyrostl a žil ve vysoce aktivním protestantském prostředí. Jeho životní dráha je příkladem formování a nabytí vzdělání i mnohostranné činnosti, tedy rysů typických pro vysoce vzdělané humanisty. V letech 1604–1605 při pobytu u tety ve Strážnici navštěvoval tamější známou bratrskou školu, v letech 1606–1609 německou protestantskou školu ve Fulneku (kde později také učil; zde je počátek jeho dokonalého trilingvismu česko-latinsko-německého) a v letech 1608–1611 vyšší protestantskou školu v Přerově. Ale co hlavní: v letech 1611–1614 byl vynikajícím studentem a absolventem dvou nej přednějších protestantských vysokých škol té doby, totiž v Herbornu a Heidelbergu v Německu (mimořádně: z Heidelbergu podnikl pěší cestu do Amsterdamu a zpět). Dodnes je univerzita v Heidelbergu pověstným centrem studií filozofických, teologických a nověji i sociologických a je na svého studenta Komenského patřičně hrdá. Kněžského svěcení se mu dostalo na synodu konaném ve dnech 24.–26. dubna 1616 v Žeravicích u Bzence, tedy letos právě před 400 lety. V letech 1628–1641 působil v polském (za jeho časů pruském) Lešně jako rektor tamní školy. Mezi lety 1642 až 1648 vystupuje politicky ve švédských službách a bohatě rozvíjí činnost literární a jazykovědnou, ale také politickou, o níž jsou však zprávy jen úryvkovité. Stal se učitelem a čestným profesorem gymnázia v Elbingu (= pol. Elbląg). V letech 1648–1650 byl biskupem Jednoty bratrské.

Teologickou stránkou a náboženským obsahem děl Komenského týkajících se „světa duchovního“ a sledujících cíle pastorační, útěšné a morální se zabývat nebudeme – to přenechávám příslušným odborníkům. A také zpěvákovi, jak za chvíli uslyšíme.

Ale jako čtenář prací biskupa Amose a jako ten, který se s nimi identifikuje, chtěl bych se zmínit jen o jedné okolnosti Komenského duchovního světa. Je to okolnost, která jeho teologický pohled přesahuje, neboť jde o obecný prvek našeho myšlení a vědomí, který se může stát i rysem osobnostním. Tím má tento prvek vlastně také vztah k repertoáru hodnot determinujících život jednotlivce i společnosti. A troufám si říci, že by měl mít účast i na cílech, postojích i metodách práce pedagogické a vědecké.

V *Dialogu zkormoucené Duše s Rozumem* z r. 1623, jsoícím odrazem neklidné doby pobělohorské, je kapitola nazvaná *Víra*. Je napsaná jakoby ve dvou rovinách. Komenský sice uvažuje především o přednostech duchovní víry ve smyslu náboženském, ale v podtextu vycítí vnímavý čtenář ještě jeden význam slova *víra*. Když čte totiž výrok „ve víru věřím nepřestajně“, pozná, že nejde o víru jako „vyznání“, nýbrž o víru jako o „důvěru v něco, spolehnutí se na něco“. Odvážím se myslet si, že tento jemný sémantický rys, s nímž Komenský skrytě

pracuje, může zasáhnout i náš vztah k obsahu a míře vlastní seberealizace v tom, co děláme. Neboť má-li vysokoškolský učitel vzdělávat a bádát, musí jeho činnost být opřena – ať si to uvědomuje, nebo ne – o spolehnutí se na své vlastní schopnosti a znalosti, o důvěru v to, co vím a co umím a dokážu. A také vědomí řádu, které naši činnost determinuje. Pomine-li vysokoškolský učitel tuto sebereflexi nebo dokonce nedisponuje-li jí, plíživě ho ovládne samolibé zahledění do sebe, nekritičnost, a co je horší – ustrnutí pedagogického i odborného rozvoje. Aktivita se ztenčí ve prospěch akademické pasivity. A to v důsledcích neprospěje nejen jemu samému, ale ani studentům, ani fakultě, ani badatelskému oboru.

Nebylo by proto dobré sem tam opustit počítač, výkazy, předpisy, přípravy atd. a v tichosti a soustředění se podívat sám na sebe a podle Komenského se ptát, zda v tom, co konám a čím jsem pověřen, důvěřuji sám sobě? Psychologové vědí, že v takovém úkonu leží velká síla. Neboť na jejím konci je uvědomění si pocitu odpovědnosti a respektu, znaku, který by měl patřit k nezaměnitelným osobnostním rysům každého z nás.

IV

V roce 1967 byla tehdejší Československá akademie věd v souvislosti s blížícím se třistaletým výročím Komenského úmrtí (roku 1670) vládou pověřena souborným vydáním veškerého díla tohoto slavného českého muže. Redakční radu řídil lingvista prof. Bělič a vědeckým tajemníkem byl literární historik, velký znalec humanistického a barokního období prof. Škarka. Jednoduchou administrativní cestou, znějící dnes jako historická báchorka, totiž prostřednictvím jediného telefonátu z prezidia ČSAV jsem se stal členem edičního týmu.

A to byla událost, která mi otevřela bránu k rozsahem a hloubkou udivujícímu dílu jednoho z největších Moravanů, Čechů, Evropanů, myslitelů a tehdejších vědců. Uprů-li při vstupu do naší fakulty oko na sochu Komenského, vždy se ve mně hne vzpomínka na chvíle, kdy jsem třesoucima se rukama listoval v několika originálech Komenského prací. U jedné bych se rád zastavil. Mluvím o Komenského Mapě Moravy, která v pozoruhodném provedení vyšla v Amsterdamu v r. 1627. Spolu s prof. Karel Kuchařem jsme pro onu edici připravili její podrobné vydání. Svou mimořádnou kvalitou ryteckou i tiskařskou vysoko převyšuje soudobou kartografickou praxi, náleží proto právem mezi ta česká odborná díla, která nabyla evropského významu. Není divu, že vycházela v mnoha přetiscích jak v zahraničí (Holandsko, Itálie, Francie, Německo), tak i u nás. A nebýt této mapy, neměli bychom spolehlivé východisko ke stabilizaci toponymického názvosloví Moravy, které platí – samozřejmě s nutnými vývojovými proměnami – dodnes. Hrotovice by se jmenovaly *Hrutovice*, Jaroslavice *Jaroslowic*, Staré Hvězdlice *Hwésalice* atd.

Komenského mapa udivuje několika znaky, které jsou pro dnešního člověka téměř nepochopitelné. Zadavatelem byl Ladislav Velen ze Žerotína, na jehož statcích v Brandýse n. O. a Třemešné Komenský v letech 1622–1627 pobýval. Žerotín si jako důstojník dánského vojska Komenského pozval do Berlína a pobírali spo-

lu politickou situaci po Bílé hoře. Vznikl návrh vypracovat mapu Moravy, která by sloužila vojenským účelům při tažení na Moravu a průchodu zemí na Vídeň. Musela být přesnější a detailnější než mapy starší.

A tu stojíme s údivem nad tím, jak Komenský, kterému se ještě ani nesnilo o moderních technologiích, leteckých snímcích, přesných měřeních, počítačích i autech, na přípravě pracoval. Píše o tom v dedikaci. Vytýká starším autorům Piscatorovi-Vischerovi a Fabriciovi také to, že „*polohy míst a jejich vzdálenosti sotva kde souhlasí, takže nejsou skoro k žádné potřebě. Nedalo mi to tedy, abych se /nedostatky/ v této nedobrovolné prázdní nepokusil zlepšit...vždyť jsem Moravu nejednou proputoval, a pokud mi některá místa nebyla dáno vlastním nohama a očima navštívit a vyměřit, důkladně jsem se s lidmi těch míst znalých radil*“. A tak najdeme na mapě nejen opravy polohy sídlišť, např. Boskovice umístil správně na levý břeh Svitavy, ale především hustou síť sídlišť, opevněných měst, tvrzí, řek, hor jako orientační body (např. Hostýn, Semetín), ba i vinohradů a mostů přes řeku Moravu atd. U obce Malé Hradisko na Dražanské vrchovině je dokonce informace „*ubi myrha effoditur*“ (= kde se vyrábí myrha).

Mapa Moravy 1627 podobně jako téměř všechna díla jiná mohla vzniknout jen díky tomu, že Komenského pracovní metody, rozsah a hloubka jeho obecného i oborového, přímo encyklopedického vzdělání a smysl pro pozorování detailu i kritického abstrahování od něho tvoří spolu s jeho myšlenkovým, filozofickým a duchovním světem jednotu. A právě tato jednotu je v dílech a činnosti Komenského, domnívám se, východiskem a zárukou jejich nápadné vnitřní logiky a přesvědčivosti, přesnosti úvah i jejich adekvátního jazykového vyjádření. Dovolují si říci, že se v Komenského díle zrodil pro naši vědeckou tradici – řečeno dnešním slovem – zárodek interdisciplinární metodologie.

Rozhlédneme-li se však po soudobé vědecké produkci, můžeme se s podobně působící jednotou setkat vždy jako s jejím obecným charakterizujícím příznakem? Netrpíme přílišnou, někdy až odborně málo zdůvodnitelnou atomizací oborů, bádání, projektů, grantů?

V

Na závěr bych si chtěl krátce všimnout Komenského díla bohemistického. Obecně se patrně ví – a školní učebnice to tak prezentují – že Komenský pracoval na shromáždění slovní zásoby češtiny své doby a že však veškerý materiál shořel při požáru Lešna. Komenský o tom píše: „*Když nás bylo více než třicet služebníků slova božího zaváto...do polského Lešna, navrhl jsem, abychom se pokusili sestavit také v našem jazyce úplný ukazatel Písma, tzv. konkordanci...Byly rozděleny úkoly a do dvou let bylo vše hladce provedeno; ale dílo samo nemohlo být...pro nedostatek prostředků dáno k tisku a bylo nakonec stráveno plameny*.“

Kdo někdy měl v rukou biblickou konkordanci, bude udiven, že tato mamutí práce byla dokončena – bez počítačů, skenerů a na velmi drahé věci, jakou byl papír – během pouhých dvou let. Co za tím vězelo? Jasná koncepce, soustředěná pracovitost, píle, široké znalosti češtiny, latiny, řečtiny, hebrejštiny a světa

reálií. A soustavnost. A radost ze smysluplné práce. Komenský si sám po celý život pořizoval poznámky o mluvnických a fonetických jevech, formuloval důležité poznatky ke vztahu slovo – věc – pojem – užití v komunikaci, tedy k problémům, které až po třech stoletích vedly k teoretické škole Wörter und Sachen, ještě později stály u základů komparační sémantiky a ve svých důsledcích vlastně i sémiotiky. Nedávno zesnulý Umberto Eco ve svém posledním velkém veřejném vystoupení, jemuž jsem měl čest být přítomen, uvedl mezi silně inspirujícími zdroji také práce Jakobsonovy a Havránkovy (předválečných profesorů filozofické fakulty MU) – a Amose Komenského. Jsme si této vědecké linie v dějinách univerzity dostatečně vědomi?

Komenského jazyk je vždy vysoce kultivovaný a stylisticky vybroušený. Kritériem jeho kvality byla hodnota estetická. Ne nadarmo se jazyk Bible kralické stal základním východiskem obrozeneckého úsilí. Komenský znal dokonale český jazyk i jeho rodnou variantu z Moravy, jak ukazují slova: *halekání, švarnost, turecké žito* „kukuřice“ (dodnes v nářečí *turkyň/a*), *pleštit někoho, vřeštět* „hlasitě, naříkavě plakat“, *rež* „žito“.

Není to výzva pro dnešní společnost, v níž jazyková kultura je vytěšňována jak z kultury chování a komunikace, tak i z kategorie vzdělanost? Klade-li si pedagogická fakulta za hlavní cíl výchovu a vzdělání budoucích učitelů, neměla by našimi posluchařkami (a také jinými fakultami a prostory administrativy) v mluvených i písemných projevech být respektována kultivovanost jazyka?

Komenský ovládal plynně a dokonale latinu, mezinárodní jazyk vzdělání, a němčinu (podle obou jazyků se podepisoval *Johannes Comenius*), dobře se vyznal v řečtině, hebrejštině, francouzštině (srovnával s ní české i německé formy veršů a časomíru), naučil se holandsky, učil se anglicky, švédsky a na závěr života i maďarsky.

Máme tak před sebou multilingvální model humanistického vzdělance, model, kterým byl, jak si z jednoho jednání pamatují, Evropskou unii ještě na počátku 90. let modifikován do doporučení 1. Ovládnout dokonale svůj národní jazyk. 2. Ovládnout jazyk aspoň jednoho souseda. 3. Ovládnout jazyk, jímž se domluvíme ve světě. Slovenština není problém, ale vysvětlit studentům, že bez němčiny nelze studovat české dějiny, českou literaturu, českou společnost ani pochopit národní obrození, číst Dobrovského, Máchu a Němcovou nebo Kafku a rozumět našemu středoevropskému kulturnímu prostoru, je úkol nadmíru těžký.

Víme o tom, že se tak v nás a kolem nás vytváří umělá cézura, kterou ochotně a bez výběru přeskakujeme směrem za velkou louží, zapomínajíce na to, co, kde a čím jsme jako národ byli a stále ještě, doufáme, jsme? Dbejme o to, abychom si nepočinali, řečeno ostrými slovy Komenského o znalosti cizích jazyků, jako „dav polovzdělanců...větším dílem i ti školení...ve věcech...pro téměř *neomezenou nevědomost*“.

Závěr

Komenský by nepochybně z vnitřního přesvědčení i s nadšením shledal za správné to, že si naše univerzita i fakulta kladou vysokou laťku, pokud se rozvoje a úrovně jejich atributů vědy a výzkumu týče. Možná by si přitom položil otázku, která vyplývá ze samé podstaty jeho vědecky, umělecky i duchovně všestranného díla: v čem je různost a spojitost vědy a umění, jejich typ poznávání a přemýšlení? Možná by souhlasil s touto odpovědí:

Věda má s uměním mnoho společného, o mnoho více, než si to v překotné současnosti uvědomujeme. Umění uchopuje svět kolem nás i naše nitro prostřednictvím krásy, emoce, smyslu a uměleckého znaku, věda – a zprostředkovaně i vysokoškolská činnost pedagogická – prostřednictvím systematizující dimenze pojmů, vztahů, podstaty jevů a funkcí. Nezbytné je zakotvení obou sfér v lidské společnosti. Společný je však předpoklad tvůrčí síly, oddání se procesu poznávání, přemýšlení a kritického nazírání.

Pokusil jsem se ukázat, že Komenský je vzorovým příkladem toho, jak dokonale a inspirativně lze tyto předpoklady propojit. A přidal bych k tomu ještě pocit vnitřní radosti a přesvědčení o smysluplnosti.

Myslím, že to není málo, co by mohlo a mělo naši fakultu do jejich dalších 70 let z osobnosti Komenského doprovázet. Snažme se o to všichni.

Redakci Universitas došlo

Dušan Holý, **Problémy vývoje a stylu lidové hudby. Lidová taneční hudba na moravské straně Bílých Karpat v subregionu Hornácko**. Masarykova univerzita. Brno 2013. ISBN 978-80-210-6629-8

Práce prof. Dušana Holého vyšla v německé verzi v roce 1966. Zájem odborné a laické veřejnosti a její nedostupnost pro českého čtenáře vedla k vydání v češtině, a to u příležitosti životního jubilea autora. Snahou práce je podat ucelený obraz o vývoji a stylu lidové hudby v jedné z výrazných jihomoravských etnografických oblastí. Autor se neomezuje jen na pouhý výčet faktů, ale snažil se o zařazení hudební kultury jednoho etnografického regionu do širších souvislostí, o postižení obecných vývojových tendencí, o interpretaci materiálů z estetického, psychologického i sociologického hlediska v teoretické rovině soudobého stavu naší vědy. Kniha předkládá ucelený obraz o vývoji a stylu lidové hudby v jedné z výrazných jihomoravských etnografických oblastí.

Lenka Matějová, Dagmar Špalková (eds.), **Current Trends in Public Sector Research. Proceedings of the 20th International Conference**. Masarykova univerzita. Brno 2016. ISBN 978-80-210-8082-9

Sborník příspěvků z každoročního mezinárodního vědeckého semináře. Příspěvky se věnují problematice fungování neziskového sektoru a jeho aktérů, problematice veřejného sektoru, financí a veřejné správy, současným trendům vývoje a aktuálním výzvám.

pokračování na str. 60